

Verslag van de ministeriële bespreking op 2 feb. 1950

*In aansluiting aan de vergadering van de Raad voor Aangelegenheden van Indonesië, Plein 1813 nr. 4.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, Joekes, Lieftinck, Rutten, Van Schaik en Schokking.

Tevens zijn aanwezig: de Staatssecretaris van Oorlog, Mr. W.H. Fockema Andreae (gedeeltelijk) en Mr. N.S. Blom.

[Secretariaat Ministerraad: Drs. J. Middelburg, Adjunct-Secretaris.]

1. *De KL in Indonesië*

Minister *Schokking* deelt mede, dat hij een telegram heeft ontvangen omtrent de concentratie en de herscholing van de KL in Indonesië. Men zal deze herscholing in troepverband organiseren, in de eerste plaats met het oog op de eisen van de WU. Voorts bevat het telegram nog mededelingen omtrent de verlening van militaire bijstand.

2. *Verlening van militaire bijstand aan de RIS*

Minister *Götzen* doet verslag van de bespreking die hij tezamen met Mr. Blom, Dr. Idenburg en Mr. s'Jacob heeft gehad met de Indonesische Commissie uit de Tweede Kamer. Spreker deelt mede, dat de Commissie gevraagd heeft, wat zal worden gedaan indien de RIS om militaire bijstand vraagt. Hierop heeft spreker geantwoord, dat Dr. Hirschfeld gemachtigd is in overleg met Minister Van Maarseveen overeenkomstige besluiten te nemen. Men vroeg ook of de HC gemachtigd was na het vertrek van Minister Van Maarseveen overeenkomstige besluiten te nemen. De algemene strekking van de meningen in de Indonesische Commissie was, dat men zich weliswaar kan voorstellen, dat in noodgevallen de HC op eigen initiatief een besluit tot verlening van militaire bijstand zal nemen, in welk geval de Nederlandse Regering toch verantwoordelijk zal zijn, doch dat men in het algemeen niet juist achtte, als de HC dergelijke besluiten zonder voorafgaande machtiging van de Regering zou nemen. Spreker heeft geantwoord, dat de Regering dit standpunt ook als algemene gedragslijn heeft aanvaard.

Mr. *Blom* stelt de vraag of het niet wenselijk is, de desbetreffende machtiging aan de HC na het vertrek van Minister Van Maarseveen nader te clausuleren. De *Minister-President* is het hiermede eens. In het algemeen zou spreker militaire bijstand willen laten verlenen, indien de grote steden, als Djakarta en Bandung, worden aangevallen, ter verhindering, dat deze steden worden binnengetrokken. Spreker zou het echter bezwaarlijk achten, indien van Nederlandse troepen ook werd gevraagd concentraties van bepaalde militaire formaties buiten de grote steden aan te vallen.

Mr. *Blom* deelt mede, dat men in de Kamercommissie ook vroeg, of wordt nagegaan met welk doel militaire bijstand zal worden verleend en met name of Nederland bijstand kan verlenen aan een Regering van de RIS, die de voorlopige Grondwet met voeten treedt. Minister *Götzen* merkt op, dat de moeilijkheid op dit punt o.a. hierin ligt, dat men in de plaats van de negarahoofden een commissaris van de RIS benoemt, waardoor een uitholling of terzijdestelling van deze besturen ontstaat. Hiertegen zijn in de RTC-overeenkomsten geen maatregelen voorzien. De *Minister-President* acht de eenstemmigheid van de besluiten van colleges in bepaalde negara's tot opheffing van de negaravorm een aanwijzing, dat de leden dezer colleges onder druk staan. Mr. *Blom* heeft de indruk, dat de HC huiverig is deze kwestie openlijk met de Regering van de RIS te bespreken. Minister *Van Schaik* merkt op, dat hem is gebleken, dat verschillende ministers van de negara Pasundan (o.a. Djumhana) zelf niet voor handhaving van de negaravorm zijn, terwijl de Wali Negara reeds lang geen gezag meer heeft.

3. *De actie Westerling* (#Zie ook notulen MR 27/2/50, punt 3a.)

Minister *Götzen* heeft in de Kamercommissie mededelingen gedaan omtrent de betekenis en de achtergronden van de actie Westerling aan de hand van een nota, die spreker aan de ministers zal toezenden. Mr. *Blom* deelt mede dat het Tweede-Kamerlid Goedhart vroeg of Westerling nog steeds reserve-officier van het KNIL is. Aangezien dit zo is, is de vraag opgekomen of hem niet (oneervol) ontslag kan worden verleend. Staatssecretaris *Fockema Andreae* herinnert er aan, dat telegrafisch aan het HC is gevraagd of Westerling niet in actieve dienst kon worden opgeroepen. Daarop is een antwoord uit Djakarta ontvangen, dat dit formeel niet mogelijk is. Spreker vraagt zich af of dit juist is; hij is voorts van oordeel, dat men hierbij een kans tot liquidatie van dit probleem heeft laten voorbijgaan. Daarna is het besluit van de RIS gekomen, waarbij men het hoofd van Westerling heeft prijs verklaard. Minister *Schokking* zou het het beste achten, als Westerling uit Indonesië kon worden weggevoerd. Minister *Lieftinck* wijst er op dat Westerling Nederlands reserve-officier is met groot verlof, van wie men in het verleden veel gebruik heeft gemaakt. Voorts heeft Hatta nog voor de soevereiniteitsoverdracht aan de heer Lovink gevraagd gebruik te maken van zijn bijzondere bevoegdheden om Westerling uit Indonesië te verwijderen, hetgeen de heer Lovink niet heeft gedaan. Op grond van deze overwegingen is spreker van mening, dat de Regering zich niet kan bevrijden van de verantwoordelijkheid voor wat Westerling in Indonesië doet, zodat optreden van de Regering noodzakelijk is, b.v. door gebruik te maken van het nog aanwezige Nederlandse gezagsapparaat dan wel door het oproepen van vrijwilligers om Westerling gevangen te nemen. De *Minister-President* merkt op, dat van Nederlandse zijde vliegtuigen beschikbaar zijn gesteld voor het vervoer van manschappen, die de RIS tegen Westerling heeft ingezet. Vanwege de Regering van de RIS is aan Nederland geen andere steun gevraagd. Spreker acht het bezwaarlijk om Nederlandse manschappen te gebruiken voor het doen van aanvallen op troepen, als de Darul Islam, die naar het schijnt op de hoogvlakte van Bandung zijn geconcentreerd. Men kan er voorts op wijzen, dat van de 300 man, die zijn gedeserteerd uit legeronderdelen, die onder Nederlands bevel staan, dezelfde dag nog 280 zijn teruggekeerd. Staatssecretaris *Fockema Andreae* wijst er op, dat de actie van Westerling ook wordt gevoerd voor het recht van de Indonesiërs van het KNIL; de Regering van de RIS heeft zich niet gehouden aan de afspraken, die hieromtrent zijn gemaakt. Spreker is bij zijn verblijf in Indonesië nog in Bandung geweest, waarbij het zijn bedoeling was ook met Westerling te spreken, welk gesprek evenwel niet heeft plaats gevonden. Intussen heeft spreker wel de indruk, dat de verwevenheid van Westerling met de leidende officieren van het KNIL sterker is dan de HVK en ook de Nederlandse Regering bekend was. Minister *Van Schaik* is van oordeel, dat het ontslaan van Westerling uit militaire dienst in Indonesië zal worden opgevat als mosterd na de maaltijd. Misschien zal men nog kunnen profiteren van het feit, dat hij in dienst is om hem uit Indonesië te verwijderen. Minister *Schokking* deelt mede, dat Staatssecretaris *Fockema Andreae* Zaterdag naar Indonesië vertrekt ter voortzetting van het overleg inzake de liquidatie van het KNIL. Spreker stelt voor de Staatssecretaris te machtigen, indien hij een mogelijkheid ziet, de kwestie Westerling te liquideren. De *Minister-President* stelt voor hiermede accoord te gaan, indien dit door overleg kan geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van militaire machtsmiddelen, stelt spreker voor, dat aan de Regering hiervoor eerst toestemming wordt gevraagd. Aldus wordt besloten.

4. *Vragen van Mr. Van der Goes van Naters inzake de kwestie Westerling*

De *Minister-President* deelt mede, dat het Tweede-Kamerlid Van der Goes van Naters een vijftal vragen heeft gesteld met het verzoek deze mondeling te beantwoorden. Met betrekking tot enkele vragen om feitelijke gegevens worden inlichtingen aan Indonesië gevraagd. Voor het antwoord op de vraag inzake de maatregelen, die voor de soevereiniteitsoverdracht inzake de repatriëring van Westerling waren genomen, is een rapport van de heer Lovink ontvangen. Ten aanzien van de vijfde vraag, wat zal geschieden met de militairen, die onder Nederlands bevel staan en deserte

hebben gepleegd, stelt spreker voor, dat een antwoord wordt opgesteld in gezamenlijk overleg tussen Minuor en Oorlog. Aldus wordt besloten.

5. *Reis van Minister Van Maarseveen*

Minister *Götzen* deelt mede, dat de Indonesische Commissie informeerde of het juist was, dat Minister Van Maarseveen tengevolge van zijn terugkeer met de Ruys langdurig zou wegblijven. De *Minister-President* acht het wenselijk Minister Van Maarseveen in overweging te geven een deel van de terugreis per vliegtuig af te leggen. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

6. *De overgang van KNIL-troepen naar het leger van de RIS*

Staatssecretaris *Fockema Andreae* wijst er op, dat de bereidheid van de KNIL-troepen om naar de legermacht van de RIS (TRIS) over te gaan wordt verkleind, doordat men geen garantie voor de pensioenen in het verleden heeft, terwijl het Indonesische personeel bovendien in sterke mate in salaris achteruit gaat. In dit verband vraagt spreker of het niet mogelijk is, dat de opbrengst van de verkoop van KL-materieel aan de RIS ten dele in Indonesië wordt gelaten teneinde dit te kunnen gebruiken eventueel als garantie voor de betaling van pensioenen aan de betrokken militairen of voor de verstrekking van een premie voor de overgang van het KNIL naar de TRIS. De *Minister-President* is van oordeel, dat dit vraagstuk niet zonder voorbereiding kan worden besproken. Spreker stelt voor, dat Staatssecretaris *Fockema Andreae* eerst nadere gegevens omtrent de bedragen, die hiermede gemoeid kunnen zijn aan de Raad verstrekt. Aldus wordt besloten.